

Краєзнавство

УДК 94(477.82)

І. Л. Прохор,

учитель історії КЗ «Луцька загальноосвітня школа І–ІІІ ст. № 3

Луцької міської ради Волинської області», вчитель-методист;

авторська група гуртка «Історичне краєзнавство» Центру туризму, спорту та екскурсій

Управління освіти, науки та молоді Волинської облдержадміністрації

Герої не вмирають*

Нарис

Святе Письмо говорить, що Бог розселив людей по всьому світу, а Богом дана земля є рідною. Тому її захист – це обов'язок кожного народу.

Для українців такою землею є Україна. Вона полита потом і кров'ю наших героїчних предків, які зберегли рідну мову, а нас самих наділили співучістю, працьовитістю та високою мораллю. Сьогодні маємо усвідомити: ми не прибульці, на своїй землі маємо таке глибоке коріння, що його не вирвати ніякими силами.

Наша історія містить дати, які були вирішальними й доленосними. Країна не раз піднімалася з колін. Побита, у ранах, та нездолана ворогами, вона йшла під кулі, щоб захистити своїх дітей. Терновим шляхом дійшла Україна до сьогоднішніх днів. Здавалось, усе скінчилося, давно минуло, більше ніхто не пройде шляхом тих кривавих подій.

Україна за роки незалежності не бачила війни, яку їй передрікали багато західних експертів відразу після

розпаду СРСР. І ось, схоже, їх прогноз починає збуватися зараз.

За 2013–2017 рр. Україна вже пережила більше, ніж за попередні роки своєї незалежності, – криваву Революцію гідності, тимчасову окупацію частини території і – справжню, хоч і неоголошенну, гібридну війну на Донбасі.

Ще чотири роки тому ми не особливо звертали увагу на слова «Слава Україні! – Героям слава!», а тепер вони набули нового змісту. Ні в кого немає сумнівів, що герої – це хлопці, які зі зброєю в руках захищають крихкий кордон Сходу України, лікарі, які повертають поранених в АТО з того світу, волонтери, на плечах яких тримається наша армія.

Вигуки «Слава Україні! – Героям слава» перестали бути просто вітанням, це вже віддання шані найкращим, котрі у найважливіший момент для нашої держави не злякалися і пожертвували собою заради Батьківщини, здійснивши справжній патріотичний подвиг.

У місті Луцьку на Волині в родині Шостаків народився хлопчик, якого назвали Сергієм.

У дитинстві Сергійко – слабкий і хворобливий хлопчик. Із віком стає більш міцним, починає займатися спортом. У роботі проявляє сумлінність, обов'язковість, завжди виконує свої обіцянки, ладить з усіма. З віком стає людиною мужньою, відважною, завзятою. Турботливий у стосунках з батьками. Намагається поводитись так, щоб не образити інших. Зі своїми проблемами справляється сам.

У сім'ї росла й сестричка Людмила, яка була на два роки старша. Діти між собою дружили, допомагали одне одному, обоє навчались у ЗОШ № 3 м. Луцька.

Сергійко навчався у молодших класах, коли сім'ю залишив батько. Мама Валентина Іванівна працювала

* Презентація – в електронному доповненні цього номера (на сайті ВППО).

інженером на приладобудівному заводі, була сильною жінкою і зуміла поєднати роботу з домашніми турботами. Старалась усю свою любов, ласку, знання передати дітям. Ще до заміжжя дуже любила подорожувати, займалась туризмом, спортом. У вільний від роботи час подорожувала з дітьми, часто возила на відпочинок у ліс, на річку. Своє особисте життя так і не влаштувала. Але діти це оцінили. Завжди були опорою й надією.

Звичайно, Сергійкові потрібен був батько, його підтримка, поради. Та, коли він залишився у сім'ї єдиним чоловіком, то відразу подорослішав, відчув на собі відповідальність.

Валентина Іванівна Шостак давно на заслуженому відпочинку, проживає у селі Боголюби Луцького району. В її сім'ю прийшло велике горе – загинув син. Ця рана не заживе у серці до кінця життя. Розповідала нам про свого Сергійка і не вірила, що його немає. Каже, що він скоро повернеться. Напевно, з такими думками і надією легше прожити кожен день.

Ми зустрілись із сестрою Сергія, Людмилою Олександровною Королюк. Вона доповнила розповідь мами про брата.

Росли діти в одній сім'ї, але характери мали різні. Людмила була відмінниця, Сергій вчився добре, та був непосидючим і жвавим. Не вистачало часу добре вивчити уроки, але виучала пам'ять. Проблеми були в іншому: дуже непокоїв його низький ріст. Тому й вирішив серйозно зайнятися спортом.

Людмила відвідувала гурток із туризму, згодом його почав відвідувати Й Сергій. Змагання, подорожі, екскурсії... Усе це вплинуло на фізичний стан і розширило кругозір хлопця. Уже тоді Сергій зрозумів, яка наша країна прекрасна: має цікаву історію, мальовничу природу, родючу землю.

«Сергій мав організаторські здібності, умів до кожного учня знайти підхід, і тому ми вирішили у 9 класі вибрати його комсоргом. Учився добре, але не був відмінником. Дуже любив і поважав свою маму. Перед батьківськими зборами переживав, щоб про нього не сказали чогось поганого, бо це могло б її засмутити. Клас, у якому навчався Сергій, був дружний. Багато наших молодих хлопців у той час воювали на території Афганістану. Звичайно, такі події не пройшли мимо старшокласників. Хлопці між класами організовували політбої, у яких звучала тема миру», – зазначила у своїх спогадах класний керівник Є. В. Гелета.

У 1989 році Сергій закінчив навчання в ЗОШ № 3 і влаштувався працювати слюсарем-складальником на приладобудівному заводі. Він дуже хотів, щоб від зароблених грошей мама відчула його підтримку. Але недовго довелося працювати, бо у 1990 році

розпочалась армійська служба, яку віdbував у Новополоцькій десантній дивізії, що дислокувалась у Білорусії.

Після служби в армії повернувся додому. Красивий, підтягнутий, фізично розвинутий, вихований. Мама раділа, поглядаючи на сина. Зовсім дорослим став. На відпочинок не вистачало часу, бо став міліціонером патрульно-постової роти, потім працював в автотранспортному відділенні «Беркут» УМВС України в області, у 1995 році – командиром відділення оперативного взводу «Беркут».

Протягом 2000–2001 рр. у складі миротворців перебував у неспокійному Косові.

У 2006 році вийшов на пенсію за вислугою років. Здавалося, уже можна було б спокійно пожити для сім'ї, де росло двоє синів. Зайнявся з дружиною підприємницькою діяльністю.

Звичайно, таке спокійне життя продовжувалось би і радувало батьків і їх дітей, якби не події у Києві, що не залишили у спокої жодного українця.

23 листопада 2013 року заява влади призупинити підготовку до підписання угоди про євроінтеграцію сколихнула народ України. 30 листопада в Києві на Майдан вийшли сотні студентів. Після двох місяців мирних протестів підтримка мітингувальників зростала.

«Першого грудня ми з батьком були вже в столиці. Того ж дня, увечері, активно протистояли наступу „Беркута“ на вул. Банковій. Проти нас застосовували гумові кийки, слезогінний газ, який випікає очі й паралізує дихання. Болючі удари кийків не зупиняли, бо було зрозуміло, що дороги назад немає і з кожною секундою наближається справжня свобода», – згадує старший син Сергія Владислав.

Наступне загострення ситуації сталося 19 січня. У дружини Сергія був день народження. Після святкової вечери син з батьком дістали свої каски, протигази, аптечки, теплий одяг і поїхали до столиці. Побачена картина вразила. Згорілі автомобілі, автобуси, купи каміння й тисячі силовиків, які будь-якої хвилини готові були виконувати наказ розігнані беззахисних людей. Вранці працівники «Беркута» активізувались. Вони стріляли з помпових рушниць, кидали світлошумові гранати, а також каміння. Люди відповідали камінням та коктейлями Молотова.

Наступна поїздка Шостаків у Київ віdbувлась 18–20 лютого. Все починалося мирно, а закінчилося сотнею смертей. Шостаки отримали осколкові поранення ніг. Сергій уже вдома побачив, що в його шоломі застрягла куля від малокаліберної зброї.

«Пам'ятаю ту страшну ніч, палаючий Будинок профспілок, поранених. Страшно не було: я був

Методичні публікації

упевнений у кожному з нас. Ніколи не забуду, як піліч-о-пліч з незнайомими людьми стояли перед палаючими барикадами. Міліцейський водомет нещадно поливав нас водою при мінусовій температурі, але від полум'я одяг швидко висихав. Було чути, як по щитах стукають кулі, проте ніхто не збирався відступати. Вранці 20 лютого силовики спробували штурмувати Майдан, але не змогли. Тоді ми пішли в контрнаступ. Того дня був повалений злочинний правлячий режим, але дуже дорогою ціною – життів сотень патріотів», – ділиться спогадами Владислав.

Волинська земля, мов орлине гніздо, виростила чимало відомих борців за волю України. Серед них і Сергій Шостак, якому передався дух предків. Він був справжнім козаком нашого часу. У Сергія було густе волосся, але після Майдану змінив зачіску, вистриг козацький оселедець. Його мали право носити козаки, які брали участь у боях. Такий досвід він отримав у миротворчих операціях у Косові.

Після Майдану, коли українці змінили владу, поплатившись за це сотнями загиблих, з'явилися сподівання на світле майбутнє, однак не так сталося...

Після Майдану відбулись події в Криму, на Донбасі.

Приїхавши з Майдану, постійно повторювали: «У життіожної людини настає той момент, коли рано чи пізно доведеться зробити свій вибір. Вибір, який залежатиме лише від твоєї совісті».

Звичайно, що совість Сергія Шостака не могла мовчати, коли почалася війна на Сході...

Коли б п'ять років тому хтось сказав, що в Україні буде війна, це викликало б подив і заперечення. Страшна правда сьогодення свідчить, що зараз українці переживають найтяжчий період своєї «незалежної» історії. Росія ніяк не може пробачити Україні її незалежності. Ліна Костенко писала: «У життіожної нації своїх хвороб. У Росії – невиліковні».

«6 червня мій тато добровольцем вирушив на Схід – став заступником командира підрозділу розвідки батальйону "Айдар" (мав псевдо Шест). Перед тим дав мені останні настанови – дивитися за мамою й меншим братом – і відправився боронити українську землю».

Краєзнавці зустрілися з дружиною Сергія Шостака Майєю Вікторівною і записали її спогади.

Сергій у дитинстві оберігав свою маму від різних неприємностей, а коли став дорослим, то був захисником ще й своєї родини.

У травні, коли сталася біда під Волновахою, Сергій почав бігати у військомат. Дружину запевняв, що просто відмічається. А 5 червня показав повістку і повідомив, що буде служити у в/ч В0654. Якби люди не почали розпитувати, чи то правда, що чоловік

пішов добровольцем в «Айдар», то Майя і не здогадалась би розшифрувати за допомогою інтернету номер частини.

Сергій дзвонив дружині тричі на день, жартував, завжди заспокоював і просив не хвилюватись. Вона й подумати не могла, що він воює. У бою 14 червня Сергій отримав поранення в коліно й опісля нога не згиналася. Він три тижні пролежав у госпіталі Львова, а рідним про це і словом не обмовився. І знову на фронт, а дружині повідомляє, що «супроводжує вантажі у Харківській області».

Навіть коли Майя Вікторівна із самого ранку зателефонувала привітати з днем народження, вінтико шепотів її у відповідь: «Зараз мене хлопці в казармі закидають подушками, бо усіх збуджу». Чи ж могла вона знати, що він у цей момент лежить у палаті, де повно поранених?

Зумів домогтися й залишив копії всіх документів, де вказано, що він мобілізований. Чоловік зробив усе, що було в його силах, аби потім сім'я не мала проблем, користувалась пільгами.

А сім'я і сьогодні переживає цю важку втрату.

Зі слів дружини, він знаходив спільну мову з будь-ким, незалежно від віку й соціального статку. Жартував постійно, ніколи не відмовляв у допомозі.

Дуже любив своїх синів. Коли діти були маленькі, він мріяв: як Владику буде 20, а Максиму 17, то йому 42. І вони будуть іти, як троє друзів.

Сергій Шостак загинув рівно через місяць після того, як йому виповнилось 42 роки, у бою за місто Лутугине Луганської області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) [2]. Луцьк втратив ще одного героя, двоє синів – батька, дружина – чоловіка, маті – сина.

Активні бойові дії на Сході України принесли велике горе в десятки волинських сімей. Лише за офіційними даними станом на 20 липня 2015 року в боях із сепаратистами та російськими найманцями загинули або померли від ран у шпиталях 124 мешканці Волині. З них 97 посмертно вшановано державними нагородами [4].

Сьогодні ми стоїмо на порозі великих змін. І як ніколи раніше, маємо матеріально та морально підтримати тих, хто воює за наше майбутнє на Сході. Лише злагоджена робота всіх українців пришвидшить час перемоги над окупантами. Не можна забувати про людей, які невтомно працюють у тилу.

Волонтери... Їх називають воїнами добра. А вони просто небайдужі українці, які не очікують нічого за свою роботу. Солдати ледве не моляться на них. Ці люди взяли на себе функцію забезпечувати армію всім необхідним, дбати про біженців. Вони

не вважають себе героями, не чекають подяк чи слави, бо так велить їхнє серце.

Сотні волонтерів, ризикуючи своїм життям, доправляють у зону АТО воїнам необхідні продукти та речі. Це справжні патріоти нашої держави, вони як ніхто інший розуміють хлопців на передовій.

Ми провели зустріч із директором ДП «Волинські старожитності» Олексієм Златогорським і дізналися про місію «Чорний тюльпан». Вона виникла після Іловайського котла, коли багато бійців залишилось на полі бою непохованими. Саме тоді громадська організація «Союз „Народна пам'ять“» взялася за важку, але таку потрібну місію – шукати й повернати додому тіла загиблих українських солдатів.

ДП «Волинські старожитності» є асоційованим членом «Союзу „Народна пам'ять“», і тому в такій експедиції ми також взяли участь.

«З'ясувати, де поховані бійці, повернути їх тіла рідним – це головне завдання місії „Чорний тюльпан“», – розповів Олексій Євгенович. Представники місії побували вже у п'яти виїздах (у 2015 р.), витягши для достойного перепоховання понад сотню тіл. В останній виїзд пошукова група отримала від Фонду Ігоря Палици спеціальний рефрежиратор. Усього «Чорний тюльпан» привіз із зони конфлікту близько 600 загиблих [7].

Робота цієї місії дуже важка – практично це праця під дулами автоматів. Ретельно перевіряються всі документи. Свою роботу виконували волонтери у супроводі озброєного десантівця. Найгірше працювати на нейтральній стороні, де можна попасти під обстріл чужих або своїх снарядів чи мін.

Сьогодні вже посталася нова проблема: тіла не віддають, а обмінюють на тіла своїх солдатів. Олексій Євгенович розповів про те, що виникало бажання кинути цю важку працю. Але одного разу на Волинь привіз тіло вбитого солдата і в очах матері побачив не тільки горе, а й вдячність, адже тепер у неї буде могилка, де можна поплакати, помолитись. Лише тоді зрозумів, що ця волонтерська робота необхідна тим, хто чекає на своїх загиблих.

Література

- Гуртовий Г. О. Волинь – край козацький: історико-краєзнавчі нариси. Луцьк: Надтир'я, 2009. 388 с.: іл.
- Дем'янюк О., Гулько Г. Волинський пантеон: Схід – 2014. 2-ге вид., переробл. і доповн. Луцьк: АйсПринт, 2015. 132 с.
- Косьміна М. На Майдані поранили, а з війни не повернувся. *Вісник*. 2015. 23 лип. С. 9.
- Харів О. Боець Шостак: «Ні кроку назад». *Луцький замок*. 2014. 7 серп. С. 5.
- Харів О. «Горджусь тим, що я – українець». *Луцький замок*. 2014. 27 листоп. С. 9.
- Шостак В. Він любив нас усіх, та найбільше любив Батьківщину. *Волинь нова*. 2015. 22 серп. С. 8.
- Олексій Златогорський – про місію «Чорний тюльпан» та археологію Волині. URL: <http://www.volynnews.com/news/vidsichagresoruukrainayedina/oleksiy-zlatohorskyy-pro-misiu-chornyy-tiulpan-ta-arkheolohiu-na-volyni/>